

сауат ашуын маңызды деп санады. Оның мақсаты - сауатты, көзі ашық, ел тағдырына жауапкершілікпен қарайтын жаңа ұрпақ тәрбиелеу болды. Міржақып Дулатұлының ағартушылық идеялары қазақ қоғамындағы әлеуметтік теңсіздікті азайтуға бағытталды. Ол білімсіздік - отарлық саясаттың ең тиімді қаруы екенін түсініп, халықты білім арқылы құлдықтан арылуға үндеді. Оның көзқарасында білім - ұлттың болашағын анықтайтын негізгі күш ретінде сипатталады. Осы тұрғыдан алғанда, Міржақып Дулатұлының ағартушылық қызметі бүгінгі білім беру жүйесімен де үндес келеді. Қазіргі Қазақстандағы білім саласын дамыту бағытындағы реформалар да оның кезінде айтқан идеяларымен сабақтасып жатыр. Сондықтан оны қазақ ағартушылығының көрнекті өкілі ретінде қарастыру орынды.

Міржақып Дулатұлы мұрасының тәуелсіз Қазақстандағы орны.

Тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан тарихындағы көптеген әділетсіз бағалар қайта қаралып, бұрын «ұлтшыл», «халық жауы» деп жазаланған Алаш қайраткерлері ақталып, халқымен қайта табысты. Осы ұлт зиялыларының бірі - Міржақып Дулатұлы. Бүгінде оның есімі мектептерде, университеттерде, ғылыми конференцияларда жиі аталып, еңбектері оқылып, зерттеліп жатыр. Оның күрес жолы тарихи сананы жаңғыртуға көмектесетін рухани тірекке айналды. Бұл - тарихи әділеттің орнауының жарқын көрінісі. Міржақыптың өмірі бүгінгі жастар үшін үлкен өнеге. Оның қайсарлығы, табандылығы, білімге, ұлтқа деген махаббаты - қазіргі ұрпақты тәрбиелеуде маңызды рөл атқарады. Сондықтан оны тек өткеннің тұлғасы емес, қазіргі жас ұрпақтың рухани ұстазы деп бағалауға болады. Бүгінгі таңда Міржақып Дулатұлы туралы көркем фильмдер, деректі жобалар, ғылыми мақалалар, зерттеу еңбектері көбейіп келеді. Бұл қоғамда оның тарихи тұлғасы қайта жаңғырып жатқанын дәлелдейді. Оның өмір жолы - қазақ халқының тағдыр жолының бір бөлігі. Ал оның арманы - тәуелсіз, білімді, саналы ұлт көру еді. Бүгінгі тәуелсіз Қазақстан - сол арманның жемісі.

Қорытынды.

Міржақып Дулатұлы қазақтың XX ғасырдағы азаттық қозғалысында ерекше тарихи рөл атқарған тұлға. Ол Алаш қозғалысының идеялық тірегіне айналып, ұлтты біріктіру жолында аянбай еңбек етті. Оның саяси батылдығы, азаматтық ұстанымы және рухани тереңдігі оны жай ғана қайраткер емес, ұлт көшбасшысы деңгейіне көтерді. Ол отаршыл саясатқа ашық қарсы шықты, халқын оятты, әділетсіздікке үн қатты. Сонымен қатар қазақ тілін, ұлттық мәдениетті сақтап қалуды басты парыз деп білді. Оның еңбектері бүгінгі тәуелсіз Қазақстан үшін де аса құнды рухани мұра болып табылады. Сондықтан Міржақып Дулатұлы - тек XX ғасырдың ғана емес, мәңгілік қазақ тарихының алып тұлғасы, еркіндік символы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Алаш қозғалысы. Құжаттар мен материалдар жинағы. I том (сәуір 1901 - желтоқсан 1917). - Алматы: «Алаш» баспасы, 2004. - 552 б. - 96-98 б.; 187-188 б.; 287-288 б.; 380-381 б.; 418 б.
2. Дулатұлы М. Шығармалары. 2-том. Мақалалар мен зерттеулер. - Алматы: «Ғылым», 1997. - 344 б. - 309-310 б.

EXPERINCES OF KAZAKHSTANI ALUMNI: THEIR SUGGESTIONS AND RECOMMENDATIONS

Anel Zhumanova, Diana Dyussenbayeva, Dulat Korkem

Scientific Supervisor: Arman Assanbayev, a Ph.D in Education,
Astana International University Higher School of Arts and Humanities
anelya20074@gmail.com, dianadiusenbayeva@gmail.com

kkopkem@gmail.com

Astana, 2025

Chapter 1. Introduction

1.1 Background of the study

This study presents the experiences of Kazakhstani graduates of the Future Leaders Exchange (FLEX) program, which was launched in 1992 by the US government. Post-Soviet countries participated in this program, including Kazakhstan, which needed to succeed and develop as a newly independent country. The FLEX program met this need for modernisation of education and international cooperation.

Under this program, high school students are allowed to spend one academic year in the United States. They can attend local schools and live with host families. However, participants are selected through a three-

stage selection process, including interviews, teamwork, and a motivation letter, based on which host families will select the final participants. During their academic year, students participate in both academic and capacity building activities in the United States that help them develop independence, self-confidence, and intercultural awareness.

Despite of the mentioned benefits of the program many graduates may encounter difficulties not only in adapting to a foreign culture upon arrival in the United States, but also in adapting to their familiar surroundings after returning home.

1.2 Research questions

Therefore this study is guiding by the following research questions:

1. How do FLEX alumni from Kazakhstan describe their overall experience during and after the program?

2. What challenges do they face upon returning to Kazakhstan?

3. What suggestions can they make to improve the program and support future participants?

1.3 The purpose of the study

The purpose of this study is to examine these difficulties, analyze how they overcome, and make suggestions that will help future participants of the FLEX program.

This study is significant for comprehending how international exchange programs affected young people in Kazakhstan. It offers important insights into how these programs develop participants' leadership abilities, intercultural awareness, and sense of civic duty by focusing on the individual experiences of FLEX alumni. The findings may help identify both the strengths and weaknesses of the FLEX program. Additionally, the findings of this study could be helpful for parents of future FLEX program participants, as it examines the official guidelines provided to participants, including information about expectations and host schools in the United States.

Chapter 2. Literature Review

2.1 Introduction

This chapter provides a comprehensive understanding of the FLEX program and its goals, and reviews three definitions from accredited academic and online sources, followed by our own interpretation for future Kazakhstani participants. Moreover, this chapter sheds light on a summary from one source about the global FLEX experiences, and on participants' values, as well as a summary of critical review of multiple sources. This special section will be dedicated to comparison between the information provided in the official handbooks and the realities that participants actually experienced in the United States.

2.2 Definition: the FLEX program

Although there are various interpretations of international exchange programs, in this essay, we define FLEX (Future Leaders Exchange) as a U.S. government-funded initiative that promotes intercultural understanding, education, and leadership among young people in Eurasia.

Broadly speaking, FLEX is a scholarship program that allows high school students to live with American host families and attend U.S. high schools for one academic year [1]. In other words, FLEX is not only an academic exchange but also a platform that helps to develop empathy, independence, and global awareness.

More specifically, FLEX refers to a competitive, merit-based scholarship [2]. Programs like FLEX are designed to identify talented young people and provide them with leadership skills and cross-cultural experiences. FLEX emphasizes academic learning, community engagement, and leadership development.

The most essential dimension of the FLEX program lies in its mission. The American Council on International Education (2022) describes FLEX as a means of promoting long-term peace and understanding between the United States and Eurasian countries. In this sense, FLEX aims to foster international friendship by allowing young individuals to learn about American culture while also educating the American people about their countries and traditions. This understanding of FLEX highlights its role as a bridge for intercultural dialogue and long-term cooperation.

This definition of FLEX will help us in our paper to understand and explain how international exchange programs contribute to developing cross-cultural competence, mutual understanding, and leadership among young people.

2.3 Summary from One Source: the influence of the FLEX program on value formation among young people

"The Value Profile of Future Leaders Exchange Program (FLEX) Graduates" by *Yelyzaveta Fedorovska* (National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2022), Fedorivska explores how the FLEX program shapes the values and worldview of young people [3]. The study is based on the theory of values and

focuses on how studying abroad affects attitudes towards independence, democracy, community participation, and personal growth.

In the introduction, Fedorovska notes that rapid globalization and social changes are forcing individuals to reevaluate their priorities. The scholar notes that major political and cultural changes have played an important role in shaping the way young people view the world. In this context, academic exchange becomes an important adaptation process that allows participants to explore new cultures and develop broader perspectives.

The theoretical framework of the dissertation is based on the works of Geert Hofstede, Ronald Inglehart, Eduard Spranger, and particularly Shalom Schwartz, whose model of ten universal values, such as self-direction, benevolence, and universalism, serves as the primary analytical tool [4]. The author views values not only as beliefs, but also as driving forces that guide actions and influence identity.

In her findings, Fedorovska argues that flexible participants often develop a hybrid identity that balances local traditions with global citizenship. They tend to value openness, volunteering, equality, and social responsibility, acting as agents of positivity.

2.4 Critical Review of Multiple Sources: assessment of expectations and realities of the FLEX program

Although there are variations in the aspects that FLEX alumni encountered during the program, these articles focus on the structure and implementation of the participants' experience. Together, they indicate how institutional guidelines shape the participants' experience and how graduates' assessments highlight areas for improvement. To this end, official program guidelines have been compared with research based on graduate feedback, which reveals clear gaps in preparation and post-exchange support. Addressing these gaps could significantly improve the FLEX experience for future Kazakhstani participants.

The Student Handbook (2023-2024) contains detailed expectations for participants, including requirements, rules, placement procedures, and conditions for dismissal. It emphasizes that “students must demonstrate adaptability, responsibility, and cultural awareness” [5].

In this sense, the School Administrator Handbook (2023-2024) provides insight into host schools, describing their responsibilities regarding academic support, cultural adaptation, and student safety. Referring to this guide, the success of the exchange depends on “active cooperation between students, host families, and school staff [6].

In contrast, Sustarsic (2022) examines the actual experiences of FLEX program alumni. According to this study, alumni often report insufficient preparation before departure and difficulties after returning to their home countries, claiming that these gaps limit the long-term benefits of the exchange [7]. Thus, although both manuals offer clear procedures, students cannot cope with cultural and emotional problems on their own.

Taken together, these sources help to formulate several recommendations relevant to Kazakhstani FLEX alumni: improving cultural and psychological preparation before departure, expanding reintegration support, and taking alumni feedback into account when developing the program.

2.5 Conclusion of the chapter

The analysis of literature on the FLEX program highlights it as an important platform for developing leadership qualities. In addition to this, high school students often develop a hybrid identity during their participation in the program, combining local traditions with global perspectives, and value openness, civic engagement, and social responsibility.

The summary of critical review demonstrated to what extent the actual experiences may differ from the expectations outlined in the official handbooks. To maximize the program's impact on Kazakhstani students, it is recommended to strengthen cultural and psychological preparation

Chapter 3. Methodology

3.1 Introduction

This chapter explains the research methods used to investigate the suggestion and recommendations from Kazakhstani FLEX alumni. It outlines the research approach, instruments, and data analysis, and concludes with a summary of the methodology.

3.2 Research approach

A qualitative method was applied because it allows the examination of alumni experiences on all aspects of participation in the FLEX program, including the challenges they faced during the program and after returning to Kazakhstan. The study used semi-structured interviews to collect data from three alumni who participated in the program in different years, in order to compare the challenges they faced.

3.3 Research instruments

The main instrument was a semi-structured interview consisting of open-ended questions about their experiences in all aspects of the program, including the difficulties they encountered while adapting to a new culture, communicating with their host family, and after returning to Kazakhstan. All interviews were

conducted in Russian, recorded with permission, and later transcribed. It was also translated into English to facilitate further analysis within the study. Ethical considerations such as confidentiality and informed consent were strictly followed.

3.4 Data analyses

The interview helped identify the main challenges and, consequently significant recommendations, especially the need for psychological support and the importance of qualities such as flexibility and confidence. In addition, the primary issues were related to cultural adaptation, followed later by cultural reverse shock.

3.5 Conclusion of the chapter

This chapter describes how the data collection process was facilitated. Then, the section elaborated on the stages of data collection, more specifically, conducting interviews. Next, the data analysis process was explained.

Chapter 4. Findings

4.1 Introduction

This chapter discusses the dominant information from semi-structured interviews with three Kazakhstani alumni who participated in different years (2017,2019,2022), and that findings are outlines in two separated paragraphs. Additionally, the results summarize the recommendations proposed by the alumni for future participants, reflecting the insights they gained from their own experiences.

4.2 Experiences of the Alumni

The overall experience was described positively by all three alumni, mostly highlighting significant personal growth. Participant 1, who participated in 2022, admitted that the program gave them a *“boost in personal development”*, allowing them to learn about the United States as a resident. In addition, participant 2, who joined in 2019, emphasized the importance of time spent with the host family particularly during holiday gathering. Participant 3, who participated in 2017, described the experience as a demanding process of preparation and adaptation.

Despite these positive experiences, they also faced several challenges, included adjusting to a new time zone, host family rules, and cultural shock. Participant 1 shared that attending an American high school required adaptation to a more disciplined and responsible culture, while for Participant 2, making friends was challenging due to established social circles and cultural differences: *“Everyone was living their own lives and had their circle of friends.. to make friends you need to connect with people outside of school too”*. Furthermore, upon returning to Kazakhstan, Participant 3 noted the difficulty of readjusting to parental supervision after gaining independence during the exchange: *“The challenge was that I had gotten used to being independent and back home there was parental control”*.

4.3 Alumni Suggestions and Recommendations

The alumni offered several valuable suggestions and recommendations, for instance, they emphasized the long-standing impact of the program, and noted that FLEX has produced a successful community: *“Alumni already form a big, friendly family. The program is not only about cultural exchange but also about making new connections and developing oneself as a person”*. They also encouraged future participants to be proactive: *“You need to be versatile, look for similar programs, take risks, and apply. It was one of the best decisions in my life”*. In addition, Participant 3 recommended providing psychological support: *“I would suggest offering psychological support during the exchange year”*.

4.4 Conclusion of the chapter

This chapter explores how alumni highlighted the rewarding aspects of the exchange such as memorable interactions with host families, and the challenges, including cultural adaptation, making friends, and reintegration upon returning to Kazakhstan. The alumni also provided practical recommendations for future participants, describing the importance of being proactive, taking risks, and having access to psychological support during the program.

Chapter 5. Conclusion

This research aimed to examine the experiences of Kazakhstani FLEX alumni, focusing on the recommendations they provided for future participants. Interviews with three alumni revealed that cultural adjustment, forming social connections, and readapting upon returning home were among the most significant obstacles. They suggested for future participants willingness to take chances, and access to psychological support throughout the program.

Due to the small number of participations, the findings cannot be generalized, suggesting the need for future studies involving a larger and more diverse sample. The result underline the beneficial structured guidance, preparation, and ongoing support.

Reference

- [1] U.S. Department of State. FLEX Program Overview. 2021. <https://exchanges.state.gov>
- [2] Bureau of Educational and Cultural Affairs. FLEX Scholarship Program. 2021. <https://exchanges.state.gov>
- [3] Fedorovska, Y. V. (2022). Values profiling of future leaders exchange program (FLEX) alumni (Bachelor's thesis, National University of Kyiv-Mohyla Academy)
- [4] Hofstede, Geert. Culture's Consequences. 2001; Inglehart, Ronald. Modernization and Postmodernization. 1997; Spranger, Eduard. Types of Men. 1928; Schwartz, Shalom. "A Theory of Basic Human Values." 1992
- [5] American Councils for International Education. (2024). FLEX Student handbook 2023-2024
- [6] American Councils for International Education. (2024). FLEX School-Admin handbook 2023-2024.
- [7] Sustarsic, M. (2022). Public diplomacy and exchange programs at a secondary school level: Alumni experiences.

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ АРУЛАРЫ

Пірмен Қ.Д.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық зерттеу университеті

Ғылыми жетекшіі: п.ғ.м. Шаяхметова М.Н.

qymbattym07@mail.ru

Қарағанды қ.

Екінші дүниежүзілік соғыс, оның ішінде Ұлы Отан соғысы - әлем тарихындағы ең ауыр әрі қасіретті соғыс болды. Бұл соғыс адамзаттың тағдырын өзгертіп, көптеген халықтың өміріне ауыр зардабын тигізді. Қазақстан да осы сұрапыл соғыстан тыс қалмады. Соғыс басталғаннан кейін, қазақ қыздары ерлермен бірге майданға аттанып, Отанын қорғау үшін бар күш-жігерін жұмсады.

Бұл жұмыстың мақсаты - Ұлы Отан соғысында қазақ қыздарының майдандағы және еңбек майданындағы ерліктерін зерттеу, болып табылды. Олардың жасқанбай күрескен ерліктері бүгінгі ұрпақ үшін үлгі болып қалатыны сөзсіз. Соғыс басталғанда, көптеген қазақ қыздары соғысқа қатысуға бел байлап, өз елін қорғау үшін майданға аттанды. Қазақ қыздары тек майданда ғана емес, сонымен қатар еңбек майданында да зор жұмыс атқарды. Олар фабрика, зауыттарда еңбек етіп, ауыл шаруашылығында да ерен еңбектерін көрсетті. Әскери медицинада да, медбике ретінде майданға барған қазақ қыздары жауынгерлердің өмірін құтқарып, оларға қолдау көрсетті. Бұл кезеңде олардың батырлығы мен қайсарлығы шексіз болды. Қазақ аруларының Екінші дүниежүзілік соғыстағы ерлігі өте ерекше.

Қазақ әйелдерінің арасында көптеген батырлар мен ержүрек жауынгерлер болды. Олардың арасынан ерекше көзге түсетіндері - майданға баруды өз еркімен таңдап, күрес жолына түскен батыр аруларымыз. Мұндағы қазақ әйелдері ержүректікті танытып, майданға өздері сұранып барғанын да ұмытпауымыз керек: «Менің өтінішімді қабылдап, мені Қызыл Армияның қатарындағы жауынгері етіп тағайындауларыңызды сұраймын, себебі мен тыс қалғым келмейді. Мен өзімнің ағаларыммен бірге майданға, отанымды қорғауға аттанғым келеді. Мен отанымның алдындағы борышымды өтеуді мақсат етемін. Менің өтінішімді қабылдауларыңызды сұраймын. 13 маусым 1943 жыл. Кузнецова» [1, 23 б].

Қазақ қыздары Ұлы Отан соғысында өз елін қорғау үшін аянбай еңбек етіп, үлкен ерлік көрсетті. Олардың батырлығы мен қажырлы еңбегі бүгінгі ұрпаққа үлгі болып қала береді. Олардың хаттарында - еліне қызмет еткісі келген, өзінің қайсарлығы мен Отанға деген сүйіспеншілігімен ерекшеленген тұлғаның жан айқайы. Мұндай хаттар майданның сұрапыл сәттерін, олардың рухын, қиындықтармен күресін нақты көрсете отырып, сол кезеңдегі әйелдердің ерлігін түсінуге мүмкіндік береді. Мысал үшін, Доспанова Хиуазбен өткізілген сұхбатты қарастырайық: «Жау Мәскеуге таяды. Орталық Комитетте қазақ қыздарының армияға шақырылып жатқаны белгілі болды. Мен, және тағы бірнеше қыз осында келдік. Барлығының көздері отқа толы, мен майданға аттанатыныма осы кезден нық сенімді болдым. Бірақ майданда нақты кім болатынымды да білмедім, бастысы отанымға қызмет еткім келді... Ұшқыштар тобында біздің ойымызда тек бір ғана мәселе болды- білім алу, ал жүрегімізде жалғыз мақсат- тезірек майданға аттану...» [2, 54 б].

Әлия Молдағұлова - Ұлы Отан соғысы жылдарында ерлігімен ел есінде қалған қазақтың батыр қызы, Кеңес Одағының Батыры. Ол 1925 жылы 15 маусымда Ақтөбе облысы Қобда ауданында дүниеге